

Thematische Apperceptie Test en verschillende oorzaken voor Theory of Mind problemen – Ardalan Najjarkakhaki – 12-12-2025

Problemen met Theory of Mind kunnen voorkomen in het kader van autisme, maar ook bij borderline PS, narcistische PS en psychotische stoornissen, maar om verschillende redenen:

Mensen met borderline PS kunnen:

- De intenties van anderen als negatiever of vijandiger interpreteren dan ze werkelijk zijn.
- Wisselen tussen idealiseren en devalueren van anderen op basis van waargenomen emotionele toestanden.
- Hypermentaliteit ervaren, een overinterpretatie van de emoties van anderen, waarbij complexe sociale signalen vaak verkeerd worden gelezen.
- Hypo-mentaliteit vertonen, moeite hebben met het herkennen of verwoorden van de mentale toestanden van anderen, wat kan leiden tot oppervlakkige of simplistische interpretaties van sociale situaties.
- Door hun intense angst voor verlating of versmelting kunnen zij de acties van anderen zien door een lens van afwijzing, verlating, versmelting of verraad, waarbij zij soms te veel betekenis toekennen aan sociale signalen (hypermentaliteit) of deze juist niet goed verwerken (hypo-mentaliteit).

Mensen met een narcistische PS hebben vaak een beperkt empathisch vermogen en richten zich vooral op hun eigen behoeften, wat hun capaciteit om de emoties of intenties van anderen te begrijpen beperkt. Zij kunnen:

- Egocentrische ToM vertonen, waarbij ze de emoties van anderen begrijpen, maar deze kennis gebruiken om hun eigen superioriteitsgevoel te versterken of te manipuleren.
- Moeite hebben met empathie, tenzij het hun eigen belangen dient, en zien relaties vaak als transactioneel.
- De emotionele behoeften van anderen verkeerd interpreteren of negeren omdat ze gericht zijn op het valideren van hun zelfbeeld of het beschermen van hun fragiele zelfwaarde.

Mensen met ASS hebben vaak moeite met sociale communicatie en het begrijpen van non-verbale signalen, wat uitdagingen in ToM met zich meebrengt. Zij kunnen:

- Moeite hebben om de emoties of intenties van anderen af te leiden, vooral in genuanceerde of onuitgesproken situaties.
- Moeite hebben met het herkennen van subtiele sociale signalen, sarcasme of figuurlijk taalgebruik.
- Mindblindness ervaren, waarbij ze het moeilijk vinden om te voorspellen of te begrijpen wat iemand anders denkt of voelt.

Psychotische stoornissen worden vaak gekenmerkt door verstoord denken en wanen, wat ToM ernstig kan aantasten. Mensen kunnen:

- Paranoïde wanen ervaren, waardoor ze de intenties van anderen als kwaadwillig of bedreigend interpreteren.
- Last hebben van onsamenhangend denken, wat hun vermogen om sociale normen en de mentale toestanden van anderen te volgen of af te leiden verstoort.
- In extreme gevallen kunnen zij tijdens psychotische episodes het vermogen tot ToM volledig verliezen, waardoor zij de werkelijkheid niet meer kunnen onderscheiden en de emoties of perspectieven van anderen niet accuraat kunnen waarnemen.